

Megjelenik mindennap a délutáni órákban.

Előfizetési díj:

Egész évre 12 ft, félévre 6 frt, évnegyedre 3 ft o. é.

Szerkesztői szállás: belső-tordautca 122. sz.
Kiadó-hivatal: A tanácsház mellett, az emelet hátsó részében.

KOLOZSVÁRI KÖZLÖNY.

POLITIKAI ÉS KÖZGAZDASZATI NAPILAP.

Hirdetési díj: 6t hasábos garmond sorért 1-ször 7 kr. 2-szor 6 kr. 3-szor 5 kr. s egyszeri beiktatás után 30 kr. bérlegdíj. — Hirdetések felvételnek: Helyben: a kiadó-hivatalban és Demjén László könyvkereskedésben. Pesten: Zeisler M. (Király-utca 60. sz.) Bécsben: Haasenstein és Vogler-nél (Neuer-Markt 11. sz.) Oppellik Alajosnál (Wollzeile 22. sz.) Rudolf Mosse off. Zeitungs-Agent
Nyilttéri czikkék:

sora után 20 kr. előleg beküldése mellett a szerkesztőséghez czimzendők. — Előfizetések s hirdetési díjak a vidékről a szerkesztőséghez, helyben a kiadó-hivatalhoz küldendők be.

Több nyilvánosságot!

(Ss.) Az 6-kor kis államaiban nyilvános téren tárgyalták a közügyeket s e mellett nemcsak hogy dusan virágoztak a polgári erények, hanem az ily államok oly egyszerű szellemi és anyagi műveket hozott létre, melyek ezred évek múlva, romjaikban is bámulatra ragadják a jelen polgárisultság nemzedékeit. A fejlődés e nagy mérvű terének, magasztosságának alapja főleg a **nyilvános élet** volt, mely valódi és nagy szellemeket, szabad embereket nevelt, mely a tehetséget, lángészt röptében nem gátolva, a főséges színvonaláig engedé emelkedni a nép értelmiségének szeméi előtt; a **nyilvánosság** volt az, mely a közjóért küzdőket hallatlan tettek véghezvitelére buzdította, lelkesíté egy a hazáért vívott harcok veszélyei közt, mint a polgárok javát, emelkedését, nagyságát eszközölő békés munkálkodás terén. A classicus görög nép e nyilvános közelet által szerzé össze ama roppant szellemi kincsét, mely ez apró államok hanyatlása, elbukása után még töredékeiben is szilárd alapot szolgáltatott a Róma világuralmát oly soká fenntartó szellemi nagyság oszlopaihoz, mely még ma is bő kuforrás a tudományt szomjazókra nézve.

Göthe végperceiben „több világosságot” kért, sürgessünk mi is jövő, korszerű önkormányzatunk szervezése előestvéjén: **több nyilvánosságot.**

Önkormányzatunk eddigi nyilvánossága, kivéve a tisztújítások és követválasztások idejét, körül-belül nyolcz rövid napra terjedt egy hosszú évben. Hogy a két első nem gyarapította a polgári erényeket, ezt eléggé tanúsítják a korteskedések vajmi gyakran siralmas krónikái. A közérdek csak ritkán adott döntő irányt; más mellékes érdekek mosták egymás kezeit; jól lesznek-e betöltve az üres tisztviselői székek ez másodrendű kérdésnek tekintetett, azok győztek, kikre inkább mosolygott a megyei dynasták napja; kiknek elterjedtebb vala sogsorságuk, rokonságuk, vagy jobbak valának korteseik és bővebb vala érshényük; a hazafi érdemet nem egyszer ütötte el a közhivataltól a protegált léha szellemi képtelenség. Hogy a közügyek iránti érdeklődés még sem halt ki a megye népének kebeléből, ezt, az állapotok mostoha voltát tekintve, lehet csodálni, de indokolni aligha.

És milyen volt a marcalisok nyilvános élete? Felolvasták a leérkezett királyi, miniszteri leiratokat s a főbírák nagybárra hézagos jelentéseit; tárgyalták a testvértörvényhatóság átiratait; tettek közügyet illető indítványokat, javaslatokat; alkottak ephemer életű szabályokat, kihirdették a hozott törvényeket; bizottságokat küldöttek ki; egyes megürit helyekre választottak stb. stb., s mindezt elvégezték, el kelle végezni két nap alatt, mert a harmadikon csak egy kongott a megyeháza az ürességtől. Az itt történetekről hoztak a lapok kivonatos tudósításokat, de a törvényhatóságok legnagyobb részéből azt se lehetett megtudni, mit csináltak a megye böles atyái a nevezetes két nap alatt, melynek kiváló fénypontját képezte a főispáni ebéd.

Ha önkormányzatunk nyilvánossága ezután is

TÁRCZA.

Faidherbe tbk legujabb munkája.

Faidherbe tábornok „Campagne de l' Armée du Nord” cím alatt a vezetésre állt állott északi sereg műveleteinek történetéről legujabban nagyobb munkát tön közzé. A mű mint a német lapok is elismerik, lehetőleg elfogulatlanul van írva s nagybárra csak a hadműveletek hű folyamát tükrözi vissza. Esmemene a következő: Az északi hadsereg keletkezését tudvalevőleg Gambetta erélyének köszöni; hat héttel a sedani kapitulatio után, midőn Gambetta Párist léghajón elhagyta, még nem volt északi hadsereg. Csak néhány osztály mozgó nemzetőr volt fellegyvereze és begyakorolva. Az ujonczok nagy számának daczára a tisztí keretek két századnak sem voltak elegendők.

Tábori osztályok alakítottak, melyeket időről időre Közép-Franciaországba küldöttek. A lovasság két kis dragonyos depotból állt mintegy 30 lovassal, a tüzérség egy ütegből hat ágyuval Lilleben, de ez még nem volt csatáképes. Ekkor október 15-én Testelin ur mint a köztársaság főbiztosa jelent meg; őt Gambetta terjedelmes meghatalmazásokkal látta el. Testelin a nemzeti védelem delegatusa volt Lilleben s az avégből dandárnokká ki-nevezett Farre mérnök ezredessel megkezdé a hadsereg-alakítás nagy munkáját. Már hat hét múlva nov. 26-án Amiensnél 27 gyalog zászlóaljjal s 42 ágyuval lépett a poroszok elé. Faidherbe tábornok azt állítja, hogy ezen Göben tábornokkal (nem ő volt, hanem Manteuffel) vívott csatában a poroszok 3 ezer embert veszítettek s visszaverettek. A veszteség mindenesetre kissé sokra van téve,

ennyire fogna nyertjedni, úgy a megyei ügyek jobbra fordultát sem igen fogjuk észlelhetni.

A napokban a „Reform” pendítette meg azon üdvös eszmét, hogy a törvényhatóságok nyomassák ki jegyzőkönyveiket, a tanácskozás és vita kivonatát — s küldjék meg a lapoknak; az „Ellenőr” nagyon helyesen ezt azzal toldá meg, hogy küldjék meg a társörvényhatóságoknak és a biz. tagoknak is. Nem lehet eléggé óhajtanunk ez eszme megtestesülését. Ez épen a nyilvánosság azon mértéke, melyet a mai korban, az önkormányzat életrevalósága, **kellő** hatása érdekében kívánhatunk, sőt követelnünk kell.

Az így nyert, higgadt, lehetőleg részrehajlatlan közlésekből nemcsak a napisajtó, de az egész ország szemmel kísérhetné az önkormányzati élet menetét, fejlődését.

Igy azon municipiumok is hallatnának magukról, kiket netalán képtelenebb vezérekkel ver meg az új szervezés; a melyeknek pedig tapasztalt tehetségek állandanak élükön, mint vezérek járandanak elől, lassabb társaik előtt és buzdítására. A köztevékenység tehát fokozódnék, miből kiszámíthatlan haszon háromlana a megye egyetemére. De igen az egyes polgárookra is. Mert az ország szeméi előtt — ha nem is nyilvános forumon — folyván le az ülésezések, megkevesednének a mindenre igentmondók, a bozontos szemöldökek előtt ok nélkül is meghajlók és megszaporodna azok száma, kik készszen, szakavatottan igyekeznének a közügyek tárgyalásába beleszólni, — kik szabad polgárhoz illő nyílt bátorsággal mondanák el azt, mi a közbírák előtt mozdíthatja; s nem hunynának szemet ott, hol a mellékes érdek fejét látnák előbukkanni; az elnöki rendszabályozások is ritkábbakká válnának, s nem történnék meg az, hogy gyakran a legfontosabb ügyek vagy egyszerűen eljeteznek, elhalasztatnak, mit sem adva sürgős voltukra, vagy a legkönnyebb uton-módon láttatnak el, csakhogy minden rendben, a régi rendben legyen, maradjon.

Az önkormányzat eddigi praxisa szerint legtöbbször a bizottmányi tagok egy harmada azt se tudja, mi történt a két nevezetesebb nap alatt a bizottmányi gyűlésen, elégnék tartotta arról megemlékezni, ki lett a szolgabíró vagy alispán; a gyűlésre be nem fardott tagok pedig hallottak ugyan utóbb valamit harangozni, de hogy mit, arról haza érkezett komájok se tudott felvilágosítást adni.

Már most, ha a gyűlések jegyzőkönyvei, tárgyalásai, vitái kinyomatván a tagoknak, a lapoknak és municipiumoknak megküldetnek, mindenki ismerni fogja a végzéseket s félig meddig létesítve lesz a nyilvános ellenőrködés is, melynek hasznát, hatását a közügyek jobb folyására kiszámítani is alig lehetne. De megye és ország meg fogják ez uton ismerni a személyeket is, kik nemcsak buzognak a közügyekért, hanem tesznek is becsülettel, fardadhatlanul.

Az ekként felfrissült megyei élet és köztevékenység mezején munkáló férfiak felismerése első sorban tájékozni fogja a választókat: tudni fogják,

ámbar bizonyos, hogy az északon vívott csaták igen véresek voltak.

Néhány nappal a villiers-bretonneuxi esata után Faidherbe tábornok, kit Gambetta Afrikából hívott haza, vette át az északi terület fölötti főparancsnokságot s az a Farre által kezdett szervezési munkába új életet öntött. Dec. 8-án a Scarpe vonalból 3 teljes hadosztálytal s 11 üteggel nyomult elő.

A két első hadosztály 4 sorvagyalezredből, 4 gyalog sorvadászszázlójából s 12 mozgónemzetőr zászlóaljból állott.

A harmadik hadosztálynak nem volt sorvagyalossága; 3 zászlóalj tengerész és lövészből, 1 zászlóalj vadászból, 6 zászlóalj mozgó nemzetőrből s 3 zászlóalj mozgósított nemzetőrből állt. A mozgók a Nord Pas de Calais, Somme megyékből valók voltak, három zászlóalj a déli Gardmegyében ujonczoztatott. A nemzetőrök Nord és Pas de Calais megyebeli voltak. Hasonlóképen rögtönözlettek a tüzérség is.

Egy üteg az arrasi és boulegnei önkénytesekből állt, kik szeptember végén még egy lövést sem tettek, de a hadjárat végéig 3000 töltest fogyasztottak el.

Jellemző, hogy az északi hadsereg minden magasb parancsnokságát oly férfiak viselék, kik a háboru előtt még nem bírtak tábornoki ranggal. A hadsereg első szervezője Farre, mérnökezedes volt, a tábornok főnöke de Villenoisy zászlóaljparancsnok s a metzi katonai iskola tanára volt; Lecointe, Derroge, du Bessol stb. hadosztályparancsnokok, ezredesek vagy alezredesek voltak.

December 20-tól január 20-ig az északi hadsereg 3 rendes csatát, 10 ütközetet vívott, 60,000 porosz támadását, kiket Göben, a németek egyik legjobb tábornoka vezetett, kiállott, őket több ízben visszavetette s minden talpalatnyi földet hőiesen védett.

kit küldjenek az országházába, kit ültessenek a megye zóldasztala mellé.

A megyék látni fogják a derekasabban haladó municipium gyarodásának egymásutánját, módját. Követhetik ezen nyomdeket s kiséperhetik saját körükből a tünaságot, képtelenséget s felkarolván a közhasznu eszméket azoknak a parlamentben való megérlelésére is nagy hatást gyakorolhatnak.

De a felelős kormányra nézve is a tanulságok nyitott könyve lesz a **nagyobb nyilvánossággal** megáldott megyei élet. Itt legjobban felismerheti ő is a kapacitásokat, kiket az országos kormányzat polczaira alkalmazni a haza érdeke megköveteli; így azután a parlamentar élet kiapadhatlan és újra meg újra megfrissülő forrásává váland a korszerű önkormányzat, s megalakul az erős központ körül a tehetségek, az értelmiségek phalanxia, mely Magyarhont nagygyá és boldoggá teheti.

Az önkormányzás körül alkalmazott e nagyobb nyilvánosság élető napja lesz hazánk alkotmányos életének; kezünkre adandja a szellemi és anyagi megerősödés jól megválasztott eszközeit; életerőssé, ruganyossá teendi az egész nemzettestet; nem lesz minden egy központba absorbealva, bureaukba temelve, s a részek elsatnyulva, hanem úgy szólva az alkotmányosság szabadege alatt folyand a haza szebb jövőjét kivívó okserű munka és verseny.

A gyengék, a bönák, a gonoszok, igaz, hogy ki fognak hullani a nyilvánosság rostájából; de megmaradnak azok, kiknek csak szabad levegő kell, hogy tettek által nőhessenek nagyra a közjóért való munkában, polgártarsaik közseretében. Ezért — **több nyilvánosságot!**

Pétérvár, jul. 19.

Mialatt a politikusok figyelmüket kiválóan a német fűrdőkben előforduló eseményekre irányozzák, s azon törik fejüket, kivel fog a czár találkozni, s mennyiben lesz e találkozásnak befolyása Európa politikai constellatiójára, Pétérvárott mindent elkövetnek, hogy a czár birodalma és a hatalmas éjszakamerikai köztársaság közt a barátság kötelékét minél szorosabbra fűzzék. Azt hínók, hogy két állami intézményeire nézve annyira eltérő hatalom közt tartós egyetértés nem jöhet létre, de az eredmény ellenkezőre mutat. Az orosz politika már az amerikai polgárháboru alatt meg tudta nyerni a washingtoni kormányfűrtiak rokonszenvét, s azóta e rokonszenz, mint az érdekes tények egész sora bizonyítja, erős gyökeret vert magában a nemzetben is. Fölösleges volna taglalni, mily erős működtek közre leginkább ezen eredmény koszorúzza mű létesítésében, elég legyen felemlíteni, hogy világot az orosz-amerikai barátság egy újabb és celatans jelével akarják meglepni. — Alexandrovits nagyherceg amerikai utjáról van szó, melyre egy orosz hajóraj élén legközelebb fog indulni. Az amerikaiak rendkívüli ovatiókkal készülnék a czár lát fogadni; a nagy köztársaság be fogja bizonyítani, mily nagy becsét helyez Oroszország barátságára, s mennyire tudja méltányolni II. Sándor szabadelvűségét, ki sok millió rabszolgának adta vissza szabadságát. A napokban már egy pompás amerikai fregatte „Brooklyn” futott be a kronstadti révbe, ezt több más amerikai hajó fogja követni,

A tábornok munkáját következőleg végzi: Ha az északi hadjárat nem hasznosabb eredményekre vezetett, nem az ő hibája. Metz városának a helyett, hogy oct. 28-án capituláljon, dec. közepéig kellett volna magát tartania. Frigyes Károly herceget lekötnie, s így a loirei hadseregnek megengedni, hogy első sikerét kizsákmányolhassa; ezen idő alatt pedig a párisi hadsereg feladata lett volna a párisiak ismert bátorságát értékesítve a porosz ostromsereget folytonos támadásokkal kifárasztani; akkor az északi hadsereg anélkül, hogy attól kellett volna tartania, veszerint pár nap alatt 2—3 szoros számú ellenség veszi őt körül, merészen a Somme és Páris közé vetelte volna magát, így a porosz segélyforások a Normandiából s összeköttetéseiket a kelettel elvághatta volna. Akkor talán a háboru hosszúra nyulva s valamely európai bonyodalom által feltételeiben megváltoztatva, végül előnyünkre dölhetett volna el. Gambettának, a védelem lelkének meggy dicsőségére, kinek élő hite egyik hadseregtől a másikhoz vándorolt, hogy hazánk utolsó védőinek buzgalmát fokozza. Nem így történt s politikai ellenfelei könnyen megtagadhatták tőle az illő elismerést s rozszallhaták fardalmait és tetteit. Ez oly hálatalanság, minőt a politikai szenvedélyek mindenkor szűlni szoktak.

És most mik és minők lesznek vereségeink következményei?

Azt hisszük, hogy Poroszországgal viselt háborunk credményei Európa democratiájának vereségét legalább oly mérvben jelentik, mint a francia hatalomét, és a francia demotratia legyőzetett, mert — midőn megszűnt méltóságteljes és tiszta s ennek folytán tiszteltetelmőt lenni — nem bír többé terjeszkedési erővel a többi népeknel s nálunk propagandát nem csinált, mert sok becsületes ember és derék férfiü bizalmatlanságát kelté fel maga iránt, kiket féktelensége boszantott s mert ilyképen

melyek jelenleg Kopenhága előtt horgonyoznak. E hajóraj a nagyherceg tiszteletkísérétét képezendi az oceanon át — oly demonstratió, melyre különben a higgadt kedélyü yankeek már pénzügyi tekintetekből sem volnának hajlandók.

Pétérvárott feltűnést okoz a horvát születésü Dragulin Tomay-Samanski öngyilkossága. Ezen mint látszik rajongó kedélyü ifjú ember, saját állítása szerint, azért távozott hazulról, mert nem akart tagja lenni a harcoknak, melyeket hontársai nemzeti lételükért folytatnak. Egy ideig a moskvai egyetemet látogatta és szorgalom által tünt ki, de a Horvátországból érkező hírek itt sem engedték nyugodni. Felhagyott tehát a tanulmány-nyal és munkatársa lett egy pétérvári lapnak. Multkor néhány ismerőseivel kirándulást tett egy a főváros szomszédságában fekvő villára, észrevétlenül elhagyta a társaságot, s midőn barátai távolléte által nyugtalanitva felkeresésére indultak, a parkban találták átlőtt mellel. Hullája mellett egy töltött revolver s a következő eredeti levél hevert: „Egyedül azért halok meg, mert nem akarok többé élni. Vagyonomat szegény tanulóknak hagyom. Barátaimat felkértem, hogy testemet — éhes kutyák elé dobják hadd lakjanak jól a szegény állatok!”

A „Kol. Közl.” eredeti távsürgönye.

Berlin. A balti tenger melletti tartományokban halad az elorosztás, Sándor-gymnasiumot állítanak, melyben orosz lesz a tannyelv, a németet kiküszöbölilik.

Ems. Vilmos császár a jövő héten bevégi a kurát, Gasteinba megy.

Páris. Emléktáblákat állítanak, melyekre azok nevei lesznek bevésvé, kiket a commune gyilkoltatott le.

Fiórencz. A sajtó megrója azon tisztviselőket, kik mindenféle kényelmet követelnek hivatalos helyiségeikbe, s e miatt nem férnek Rómába; Angol-, Francia- és Németországon — ugymond — a hivatali helyiségek egyszerűek, csak Italiában akarnak fényűzést.

Róma. Franciaország iránti tekintetből magában Rómában nem foglalják el a kolostorokat s a papi javakat; oly vagyonnak tekintik ezt, mely az egyetemes kath. egyház tulajdona.

Konstantinápoly. A rustcsuk Musir neveztetett ki azon bizottság elnökévé, melynek feladata a dunai várakat nagyobbítani, felszerelni.

Szt-Pétérvár. Az orosz kormány érdemes hivatalnokoknak Orenburg és Ufa kormányzóságokban olcsón ad földet 37 évi törlesztés mellett.

Kairó. A Suezcsatornát nem veszi át az angol társaság, mivel a porta csak úgy akar Lessep jogainak átruházásába beleegyezni, ha a csatornamelléki 3 vár: Izmaila, Suez

Európa aristocraticus hatalma közepett elszigetelve és elhagyatva maradt.

Egyetlen művelt nép van társadalmi intézményeire vonatkozólag oly mérvben emancipálva, mint mi; ez a puritanusok által alkotott egyesült államok köztársasága s ha az ocean nem választana el tőle beannunket, a császárság a rabszolgatartók iránti rokonszenzeivel s a mexicói expeditióval el nem idegenítette volna azt magától.

A demotratia tehát földre terítettnek látszik Európában és mégis . . . a törvény előtti egyenlőség, az előjogok és kedvezmények megszüntetése: ez az igazság, ez a jog, ez a haladás! Ez talán azt akarja mondani, hogy az emberiség a régi világba akar visszatérni? Nem! A demotratia e pillanatban földhöz van szorítva, mert — ismétljük — erköldestelenné s ennek folytán lehetetlenné lön. Az a valódi demotratia, ki a német oktatás által (annak épen ellenkezője, mi Franciaországban történik) erkölcsileg megjavulni iparkodik s jó példával megy előre.

De ezt Franciaországban is lehet purificálni, még, ha nem is igen reméljük s ezenkívül azon szilád meggyőződést tápláljuk, miszerint legyőzőink a németek a vérök arán nyert sikerek által saját szeméink előtt emelkedve s értékeket ismerve nemcsakára vissza követelik saját országukban jogaikat mind szabad emberek s többé nem fognak avval megelégedni, hogy Amerikába vándoroljanak, ha jogokban részesülni akarnak.

Ha készünkrol mi is regenerálva és szabadok leszünk a két nemzet egykori háboruit a testvéri egyesülésben éleledei; a Rajna nem lesz többé a hön óhajtott s nagyon gyakran vérrel öntözött korlát, hanem összekötő fonal, életér, s Európa végül állandó békét fog élvezni.

Iskola Alapítvány - Kolozsvári Központi Egyetemi Könyvtár © Fundatia pentru Scoală - BCU Cluj-Napoca.